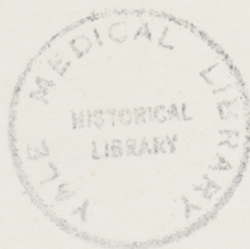

YALE MEDICAL LIBRARY
HISTORICAL LIBRARY

Ulterior mihi divina quedam ac
mirabilis res alexander visa est
esse philosophia: maxime autem in hoc quod
sola elevata ad omnium contemplationem studuit nosse
veritatem que est in eis ac aliis abhorrentibus discre-
dentibus propter arduitatem et immensitatem.
Hec sola vero non timuit, nec fecit se
optimorum indignam, ymo cognatissimam et con-
gruam putavit esse disciplinam eius. Cum enim
non esset possibile corporaliter proficisci ad illum celestem
locum et derelicta terra videre sacrum illum
celestem locum velut insipientes Aloades
quondam putaverunt, anima quidem per philosophiam assu-
mens intellectum elevata est et abiit in
laboriosa quadam via excogitans que
vel nimium distabant locis abiuncta sumens
cepit cum nostre cognata. divinorumque lumine
ac apprehendens divina et prophetans mortalibus.
phia Hec autem passa est quanto possibile fuerat volens
largiter sine invidia omnibus per ea que in penes se.
Quare et eorum qui studiose descripserunt
nobis unius loci naturam vel unius urbis situm
aut fluminum immensitatem aut montis decorem

qualia quidam describunt narrantes: hii quidem ossam
alii vero nisam: quidam vero corycium antrum
alii vero ad aliud particulare inspicientes extollunt sibi
pusillanimitate mirantes / quoniam arrogantes
sunt in speculatione modica. Hoc autem patiuntur
quia latuerunt eos maiora ut mundus
et maxima per magnitudinem. Nunquam enim si hec
inspexissent hiis mirarentur aliquid aliorum. Sed nichil certa
certa / sibi fuisset pre visis / nec dignum vere aliquo in
speculatione excellentie aliorum horum. Dicamus autem

theorice

nos quantum possibile est theologice differentes
qualis sit in his orbis uniuscuiusque natura: situs et
motus. Decet autem opportere et dum opportet

soli opus fit agere philosophia

agendi historiam maiorum: et philosophos estimare
modicum / imo et talibus quoslibet optimates
donare /

de quid sit mundus

Est igitur mundus constitutio e celo terra et naturis
que in his continentur. Videtur autem et aliter mundus
omnium ordo pariter et decor per deos atque per deos
custoditus. Huius autem medium immobile

terra in medio collocatur

foret et firmum sortita est terra, ferax vite
domus existens omnium atque mater. Quod superius

Terra omnium domus et mater

est totum et totaliter / determinatum in summo
habitaculum deorum / nuncupatur celum. Plenum

Celum quid sit

autem existens corporibus divinis que stellas consuevimus

dicit/ motum celi motus terminatur et [illegible]
in orbem hunc speram gerit similiter : cum
mobile sit (velut dixi) quoniam duo sint de
necessitate immobilia signa ex adverso sibi posita ut poli
velut in revoluta spera in rotundo fiunt per una
motia et geometria spera. Circaque mouetur
orbis : ergo mundi terminata vertitur. Hec polos articus antarticus
ante signa vocantur poli per quos considerauerimus
descriptam Lineam rectam que quidem vocatur axe Axis mundi
et vocatur mundi diameter. Huius quidem in axis
medio terra : duos vero polos terminos
horum aut immobilium polorum alter quidem semper
apparet supra verticem versus boreale clima
dictus articus. alter aut semper sub terra latitat
versus austrum dictus antarticus. Celi
aut et astrorum substantiam etheream nuncupamus Ether
non ut quidam (quasi in ignea sit) urantur urantur
ferrates in minimam alterata ab igne virtute.
sed quia semper currit circulatam. elementi
aut aliud a quatuor incorruptibile atque diuinum
sane generatorum item astrorum. Hec quidem non
errantia in vniuerso celo volvuntur eadem
habentia fundamenta, quorum medium circulum dictum
vitalis seu vita ferens obliquum per tropicos zodiacum vitalis dictum

expellitur, divisusque in septem in XII regiones
Erratica vero nec stellis pari parius, similiter sit
moventur nec alterna sed in aliis et aliis cir-
culis ut eorum hic quidem sit inferior, aliquis
altior. Verum non errantium multitudo inscru-
tabilis hominibus est, quamvis in eadem tantum celi
superficie moventur. Erraticarum autem stellarum
stelle planete planetarum in septem partes summota in totidem
circulis positis consequenter ut superior semper
sit maior inferiori atque septem circumplectitur
se invicem, omnesque sint contenti sub sphera
non errantium. Huic autem proximus est ~~[illegible]~~
stelle circulus dictus luceris sive et Saturni.
Sequentem vero dictus Phetontis. Deinde dictus
igneus Herculis atque Martis dicitur. Stilbon
quidem nuncupat sacrum mercurio; quidam autem
Iunonis appellant. Consequenter circulus solis
et ultimus quidem est lune terminatur usque ad
terram. Ether autem circumplectitur divina
corpora et stellarum motus. Porro etheream
autem et divinam naturam quam stabilitam asse-
rimus, nec non invariabilem et immutabilem
nec non impassibilem, dicimus est in per omnia

passibilis et mutabilis est, et post lunam deo
corruptibilis atque caduca. Sed huius ipsius
primam quidem et subtilem partem et flammeam
substantia ignita aetheria obeunt magni-
tudinis et motus velocitate. In ignea
vero et dicta inordinata, coruscationes agitantur
et flammae spicule et trabes et hiatus
et qui dicuntur cometae figuntur et extinguuntur
saepe. Post haec vero sequenter subsidens
aer caliginosus ens et gelidus natura sed per
motum illustratus patet et accensus fit splendidior
et calidior. In hoc autem cum sit quamquam sit
passibilis potestatis et omnino alterabilis
nubes constituuntur nubes et imbres et tempestates, nives
atque pruinae et grandines, aer in flatus
ventorum et typhonum, insuper tonitrua et
coruscationes et casus fulminum, nec non aliarum
turbinum conflictus. Deinde autem post aeream
naturam stabilita est terra et mare
affluens plantis et animalibus fontibus et fluminibus
super terram revolutionibus sunt, quaedam vero inventis
retibus sunt in mare. Est enim variata

... 4 ... sub globo lunae

Coruscationes
flammae
trabes
Cometae

nubes
imbres
nives
pruinae
grandines
venti
tonitrua

terra
et mare
[illegible]

Multis insula est

mille victoribus et sublimibus moribus, et lucis
legiferis, urbibus quam prudens athe ho-
fabricauit, insulasque maximas in orbe in-
comularis mediantes et recedentes distraxit
nestrices quod mundus quidem insula sit circumflua
mari dicto athlantico. probatur autem et
alios aduersus hunc populos esse per mediantes
hos quidem maiores continentes illos vero minores
nobis autem prope hunc invisibiles. Quem
quod apud nos insule respectu dictorum pelagorum
passe sunt: hoc hic orbis respectu maris
athlantici: multe quoque alie in huiusmodi mari.
hec nostra magna quidem sit insula cir-
cundata pelagis. aut huiusmodi in unda
natura separatis in plurima terre dictas aduersus
orbes. erit unum magis per naturam aeternam
propter hoc bona in profundis medullis mundi continue
tota terra comparatur comportans stabilis et im-
mobiles: et hoc est huiusmodi mundi quod natura
inferius. quandoquidem hiis elementis in quod
regionibus spectare egestis minori semper
a maiori continentur: circa autem terram quidem
in aqua: aqua vero in aere: aer vero in igne
igne vero in ethere totum constat mundus:

Quod uero factum est conficit tabernaculum
decorum. Quod autem conferis cotidianorum
animalium hominum aut spirituum. Hoc autem e mundo
in solo suo dicere fluuios riuos et maria
illud autem aridam quod terra et aridas
et insulas in reponimus.

Insularum autem hec quidem sunt magne et mundi
hec autem habitabiles dicuntur. plures enim
alie non circumfluente immense pelagi. hec
vero minores intra medie nobis immense intus sunt
quarum famose quidem Sicilia, Sardinia,
Cirnus, Creta, Euboya, Ciprus, Lesbus. alie
vero minores ut Sporades, Ciclades, et
alie aliter nominantur. Pelagus autem quod
quidem extra orbem athlanticum et oceanum
nuncupatur circumfluit nobis in aperto et
stricto orificio versus dictas Herculis columpnas
influit (velut in quedam sinum) in mare
mediterraneum. Paulatim vero dilatatum diffunditur
complectens sinus sibi invicem continuos. alicubi
quidem in angustis brachiis cohibitum. alicubi
vero demum amplicatum. Primo quidem igitur
dextrum dicitur constituere sinum a dextris influens
in columpnas Herculis, duplicem in dictas
Sirtes quarum altera quidem magna vocatur

Tele e
decor ta
bernaculu

Sicilia
Sardinia
Corsica
Creta
Ciprus
Lesbus
Euboya
Sporades
Ciclades

Mare athlanti

Sirtes magna
parua

altera vero parte: sed utraque non eodem
non sinu statim efficit tres pelagos
sardoum: yonium dictum galaticum: et adriaticum
Sed deinceps per hos obliquum circuli
per hoc vero recessu: hinc autem [illegible] alibi
egiptium et pamphilium et tirrenum alibi
vero egeum et marcon: Obvenit autem
dictis (ut plurimi sic putant) ponto in
tremum quod appellatur meotis. extremum
vero versus hellesponti scopulus dictus
propontidem. In anfractibus autem aliis — id est coriacu
versus in fluxus oceanus rapiens fluctus idem
et [illegible] mare rubrum complectens
In altero vero sinum in egipto et longe
porrecto brachio versus dilatatur terminans
hircaniam et caspiam. [illegible]
hac [illegible] lon[illegible] per paludem meotidem
deinde [illegible] per scitas et celticam
complectens orbem. nec non ad sinum glaciale
et [illegible] columpnas herculis extra quas
fecit circa terra oceanus. In hoc autem
Anglia ybernia — mari existunt insule due dicte britannie
albio et hiberne [illegible] maiores
posite per celticas. Minor autem his

taprobanem ultra indos obliquam respectu orbis — Taprobana
et dicta phebol, sita in arabico sinu.
Nonnulle vero per circuitum britanniam et hi-
berniam circumdederunt huic orbi. quod
quidem suis quasi dissimili telluris breve ex
quanto decies aut millibus stadiorum ut
aiunt quod breviter terram descripsere. Longi-
tudo vero maxime circuitus septies dena
milia. Dividitur aut in europam
asiam et libiam. Est igitur europa — Europa
cuius termini circuitu columpnis herculis
et penetralia ponti necnon mediterraneum mare
in quo terra sinate patentem ac freto
circumfluum in ponto expeditur. quidam
aut procedimine dixere flumen tanaim
[illegible]. Asia vero est quod a dicto amne et — Asia
a ponto et mediterraneo mari ad alium amnem
protenditur quod facit iste sinus arabicus et
mare persicum, totoque ab hor[illegible] necnon vero
a circumdato oceano. Quidam autem
a thanai ad[illegible] usque ad ora nili — et ptolomeus
ponunt metham asie. Libia vero quod
ab arabico (ut nilo) mediante usque ad herculis columpnas — Libia
alii vero aiunt a nilo usque ad illas.
Egiptus vero circumfluus ostiis nili — Egiptus

quedam quidem aere: quedam autem lenis adhibet
ar in sensus quedam prognosticis consecut
quedam vero ascribuntur ~~viri~~ virium porcionibus
Sic igitur et maris natura et ste
quedammodo solis sic dicere hyemi
fere naturis

Duplices autem semper de magis exhalationes nata
in eo: et item et passionibus ipsa necessaria
ponentes in exordio. Duo namque ex eo
evaporationes sublimantur continuo in aere qui
supra nos subtilium partium ac invisibiles omnino,

de Exalationibus

nisi quod vero estas per sit quod per flumina et
stagna sublimata videntur. Harum altera
quidem est sicca et fumosa ex terra effluens,
altera vero magis austrialis et fumosa ex
aliquo ab humida nata. Fiunt autem ex hac
caligines, rores, glaciales species, nebula,
ymbres, nives, grandines. Ex sicca
vero venti sunt et flaminum differentie, to-
nitrua, ~~ton~~ fulmina coruscationes et fulgura

de hiis que fiunt ex alatione humida

et cetera que cognata sunt his. Est

Nebula

autem nebula quidem fumosa evaporatio sterilis
aque: spissior quidem aere, rarior autem
nube. Fit autem ex principio nubis vel
ex residuo. Dicitur autem ei oppositum et

Serenitas

est ~~[illegible]~~ serenitas nihil aliud ens

...is aer sic nubilis et caliginis. Ros autem Ros
est humor ex sereno lapsus super herbas et
folia arborum. Triplex vero habitus aque ex Triplex
frigiditate congelatur. Pruina vero est ros Pruina
congelatus. Crostallus vero semicongelatus
ros. Nubes vero crassiores fumositas [illegible] Nubes
ad generationem. Ymber quidem fit super Ymber
expressis nubibus valde bene condensatis et
[illegible] differentias [illegible] et nubis pressura
[illegible] levis [illegible] cadet [illegible]
[illegible] dispergit. [illegible] vero vehementes crassiores
et hec [illegible] plurimi ymbres magis et
[illegible] pillendus [illegible] super terram. Nix Nix
vero fit super condensatione nubium [illegible]
[illegible] aut condensatis [illegible]. Apparet
autem [illegible] et candore de [illegible]
Congelatio vero humoris [illegible] frigiditate non Congelatio
[illegible] fuit [illegible]. Hec autem vehe
mentes et repente [illegible] dicta [illegible]
dicta est. Grando vero fit [illegible] Grando
[illegible] et [illegible] ex [illegible] crassiore
[illegible]. [illegible] vero magnitudines
[illegible] maiores et mi
nores [illegible] fuit vehementiores. Hec
[illegible] ex humida evaporatione [illegible]
[illegible]

Effectus exalacionis sicce: Ex sicca vero, a frigore quidem pulsa ut fluat
factus est ventus. Nam nil aliud est hic nisi
Ventus aer multus fluens et subitus. qui simul et spiritus
dicitur. Dicitur autem aliter spiritus qui in plantis
et animantibus et per omnia transit animata et
generativa substantia, de quo nunc dicere non est
necessarium. Spiritus autem flantes facere vocamus
Aura ventos. Auras vero exalationes latas ex
Venti autumnales humida. Ventorum autem qui quidem ex infusa
terra flant dicuntur apogei. qui vero e fluminibus
prorupit ekolpias. hic autem analogus quidem
est qui ex fluminibus et paludibus. Qui vero
ex ruptione nubis et resolutione densitatis ad
superiora facti, ethesie vocantur. Cum aqua
vero repente rupta exidres vocantur. Et qui quidem
Euri semper ab oriente, euri vocantur. boreales vero
boreales qui ab ursa. zephiri autem qui ab occasu
Austri : Austri qui a meridie. Eurorum autem
cecias quidem dicitur ventus qui a circa estivum
ortum loco flat. apeliotes vero qui ab eo qui
Zephiri circa equinoctiale. Et contrariorum quidem zephirorum
argestes quidem qui ab estivali occasu quem
vocant olimpiam alii vero iapiga. Zephirus
vero qui ab equinoctiali. Lips vero qui ab
yemali. et boreas vero qui quidem amphi
recte vocantur. Aparctias vero qui proprie a polo
flat versus meridiem. trachias vero qui
proprie flat per argesten quem quidam cecia

vocat. Et nothos q[ui] q[ui]de[m] ab invisibili polo
fert[ur] a diversis apparitionis, nothus vocat[ur]
Euronothus vero q[ui] inter eum et nothum
Eu[rus] n[on] q[ui] in altera parte inter libonothum et
notum, q[ui]da[m] libonothum alii vero libonotum vocant.
Ventorum aut[em] q[ui]da[m] sunt recte flantes Venti recti
quorum perflat q[ui] i[n] recto. q[ui]da[m] vero
reflexibiles flatus velut q[ui] dicit[ur] cecias
et hic q[ui]de[m] in hyeme ut nothus prevalet
hic vero in estate ut q[ui] dicit[ur] ethesiae
mixti ex lateris ab aquilone et zephiris
Qui vero dicit[ur] ornithie ... q[ui]da[m]
estivi venti boreales sunt genere. Sed
validorum q[ui]de[m] flaminum cathegis q[ui]de[m] est
species subito feriens. thiella vero
species vehemens et repente resiliens
Lelapis vero et strobilus species q[ui] volvit[ur]
a deorsum in sursum;

Exsufflatio aute[m] terre species spiritus latus species
aliorum profundi vel ruptura emissus q[ui]
volutus multus fert[ur] terrestre filius est
Volutus aut[em] species in nube densa et aufferi
et exterius prosit violent[er] rumpens continuatas
oppilatas nubis sonitu et sono magnum tonitrum
ferit q[ui] dicit[ur] tonitrum q[ui] violent[er] ferat[ur] in aqua
species aute[m] nubis impetus ignitus species et
~~[illegible]~~ cumulus constrato dicit[ur], q[ui] q[ui]de[m] Coruscatio

Visus anticipat auditum

quando tonitruum percutit postea fractum videtur eo
quod audibile a visibili natura est anterius
hoc quidem eminus apparente, illo vero ad
ad aures pervenerit. et maxime cum hoc
quidem est velocius ceteris: dico autem ignem
illud vero minus velox cum aerem sit in
ictu pervenit ad auditum. Quod autem eorum, Qui
respirat ignis vehementer usque ad terram
ceraunos vocatur. Si vero similiter ignitum
sit vehementer autem aliter et subtile: presteri
Si vero [illegible] sit expers ignis: tiphon [illegible]
aut horum in terra [illegible]: scriptos dicuntur
Sed ceraunorum quidem [illegible] dicuntur
[illegible]. Qui vero cito agitatur, argies:
argie vero quod ad modum litterarum fiunt.
Scripti vero quatient per [illegible] [illegible] j

Sed prius apparentiam in ethere. quedam quidem sunt
apparentia. quedam vero subsistentia
Sicut apparentia quidem iris et virge
et talia. Subsistentia vero fulgores
agitantur: et comete et his similia. Est

yris

igitur iris apparentia solis vel
lune in nube australi et causa et [illegible]
ad fantasiam ut in speculo apparens

Virga

circumferentia circuli. Virga vero

Area

recta iridis apparentia. Area vero est
apparentia stelle circumferentie. Differt autem
ab iride quoniam iris quidem ex opposito solis

et hominem. Alia vero circa quodlibet sidus

Fulgor autem est accensio subita ignis — Fulgor
tactu. Sed fulgorum hec quidem iactantur
in eo firmamento. Est autem tractus grandis
ignis lata velocitate exsufflatione et
fatuata longitudine ostendens propter velocitatem
firmamentum vero et absque impetu ob
longa extensio et quasi fluxus stelle
Amplificata vero utrobique cometa dicitur — Cometa
Assultantes autem fulgorum quidem quia
plurimo tempore durant, quedam vero propius
extinguuntur. Plures autem et alie
apparitiones ydee videntur dicte lampades — Lapader.
et dorides et pithi et bothini sicut
horum altitudines, sicut cometa. Et hec quidem
hic occidentalia, illa vero eoa, alia vero
utrobique visa videntur, rara autem borealia aut
australia sed ora certa. Nunquam enim horum
aliquod semper manifeste narratum est. Firmamentum ergo
talia quidem aerea. Continet autem terra — de Terre Spiritibus
multos, sicut aque sic et spiritus et ignis
fontes sub Liparis et Ethna et qui sunt
in insulis Eoli. Quorum quidem et fluunt multotiens
ad modum fluminis et ignita spirant. Quedam autem terre — de Termis et aquis calidis
subterranei contigui aquas fontales calefaciunt
easque et hec quidem fluctuosa tepida scaturigine
illa vero ferventissima, alia vero temperata
Similiter et spirituum multa multis locis.

Talia spiramina alia plura sunt in agro neapolitano maxime autem Sibille cumane que ego Ieronimus vidi anno salutis 14..

vite spectanda patescunt quorum quedam foetore famosi adherentes: alii vero aliter ; alii vero fatidici sunt ut que in delphis et lebadia . Quidam autem et penitus perimunt sunt ut que in frigia . Sepius autem et spiritus congenitus repertus in terra et expulsus (.l. expulsus) in imos meatus eius eliminatus (eliminatus) a spiculo concitatus per ea vibrant et agitationem aut multis extrinsecus involuit se convenientibus eius et exclusus violenter ea prosiliit . petens igitur exitum extra et commovens hanc passionem faciunt quam solent sepius dicere terremotum . terremotuum vero quedam in oblicum moventur : et secundum angulos exacuti vocantur : que vero sursum faciunt et deorsum in angulos rectos brachie : Qui vero consistentias faciunt in concavitates chasmatie . Qui vero hiatus aperiunt et terram rumpunt vocantur recte : horum autem et hi quedam spiritum producunt : alii vero saxa : et cenum : alii vero patefaciunt fontes que prius non fuerunt : quedam vero subvertunt una pulsatione quos vocant ostas : Alii vero et vicissim repellunt et erga utrumque declinant et distorquent eiectionem semper que sunt moventur palmatie , que assatores vocantur terremotuum similes passioni facientes . fit et mugitus terremotus concutientis terram cum tumultu . multotiens autem et sine terremotu fit mugitus ut cum spiritus ad se sufficiat ad movendum , sed volutus autem in ea frangitur cum violentia freque solet ;

Terre motus 4 differentie

conceptacula aut specus ingressi: et absorptoribus
terrae latebris. in analogia non videtur in mare
fieri in fontibus maris hyatus et [illegible] re-
cessus et in undarum: absorptas haustas
remittunt tum et [illegible] [illegible] et
bibunt. [illegible] aut et [illegible] igitur
fit in prato fontes fontium et flumina
~~emittunt~~ emittunt et arbores producunt — al' emittunt
in fluxus et vestigiis analogia spiritum in hec
quidem medium pelagus: ille non in decursibus
aquarum et fructus [illegible] aut similitudinem — Vide quae [illegible]
dividit et undarum elevationes circuitu semper — et recessum mar[is]
in luna certis quibusdam temporibus; — ex luna

Videtur sic toto dicere in elementis ad unum [illegible]
in acre terra et mari et oportet ipsam similiter
passionem eius quidem in ipse corruptio et ge- — O Vide [illegible]
nerationis [illegible]. Universo [illegible] incorruptibile — aliquis per [illegible] alia non
et ingenito [illegible]. Sane quod [illegible]
in quoparte [illegible] ex [illegible] principiis
(dico aut ex [illegible] humidi calidi et frigidi)
[illegible] corruptus in [illegible] et perit. quasi qui
quis [illegible] [illegible] quoparte [illegible] — Nota
[illegible] ex [illegible] [illegible] et [illegible] — O Nobile ille
[illegible] et [illegible] debilibus et fortibus
[illegible] [illegible] sed ignorant quod erat [illegible]
[illegible] [illegible] mutabilissimum. dico[a] aut quod — a
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] natura et
fortuna. fortasse aut et [illegible]

a O credit quod ex multis
fit una natura, in pulcherrima exempla;

contrariis

natura et ex his efficere consensum, non ex similibus
Velut ergo mari feminam copulavit
et non utrumque horum sexuum cum suo simili
primamque concordiam per contraria non per similia. Sed et

Ars vide quomodo imitatur natura

videtur ars quoque naturam imitans facere hoc.

Simile de pictura

Nam pictura albos nigros et rubeos com-
miscens naturas, imagines praecedentibus
consonas. Musica vero acutos pariter

Simile de Musica

et graves et longos et breves sonos co-
miscens in vocibus diversis unam armoniam
perficit. Grammatica vero ex vocalibus et

Simile de gramatica

consonantibus litteris mixturam faciens, totam
artem ex eis constituit. Idem autem hoc erat
et quod ab obscuro dicebatur ~~eraclito~~ Eraclito

Eraclitus dicit

coniunge tota et non tota, congregans et
disgregans, consonum et absonum, et ex omnibus unum
et ex uno omnia. Sic ergo et omnium consisten-
tiam (caeli dico) et terrae mundique totius)

A plurimis simplicibus ad concordiam totius mundi

per mixturam contrariorum principiorum
una decoravit armonia. Siccum enim humido,
calidum vero frigido, leve vero gravi mixtum,
rectum et circulato totam terram
et mare, aetherem atque solem et lunam et
totum caelum decoravit. Unaque per omnia transi-
ens virtus ex inmixtis et diversis, ex aere scilicet
et terra, igne et aqua totum orbem creans

Ultima spera quid facit.

et disponens cuiusque speciei superficiem: at

magne sterilis naturas. et eo rogetur ad
tuum concordare et ex eis generalis
vniuerso salutem. hec aut sunt elementorum
concordia. Concordie non contraria. et
qui nichil plus aliud alio. hec enim equale
resistenciam ad leuia grauia et calida
ad frigida naturam inferioribus educere — Equale est salutari concordie
qui equale salutaris est concordie. concordia
vero generationis omnium et pulcritudinis mundi. Quem
enim non potior erat hec [illegible] natura re
fieret aliquis, pro hoc est sequitur bonum [illegible]
est hic hec et ordinatum domum a mundo de-
corari. Quis aut perturbationem (motum) potuit
adequari ordinem celestium et syderum motum
solis et lune motus certissimos cursus ab
eterno ad aliud semper. Aut quis fecit
tales infallibilitates, qualis seruat bona et
omnis generationis tempora, temperates et yemes — O ordo celestis
estiuasque in diuersitates [illegible] dies et noctes
ad mensuras perfectorum et anni. Quis ymo et
magnitudine maximum, motu non velocissimum:
splendore non clarissimum: vi non indeterminatum
et incomparabile sol: naturamque animalium terre-
stium et aereorum naturas disponere vitamque
mensurare suis motibus. Ex hoc enim animas
sortiuntur et inspirantur mala. hec et mirande
[illegible] ordinate perficiuntur. Corporibus

qde oibus ventis . candentibus aut fulguribus
re reatus tempestibus et precedens tempestatibus
phor aut eo quod humidi est expresso igneo
aut afflato in concordia dant universum
et constitunt . terra viter plantis omnodis
in affluentis aquis . nec vero ab aialibus ge[n]eratur
ad tempus germina om[n]ia et fontes et re
cipientes milleq[ue] fecit ydeas et passos
in decrepita vita sibi observat quoniam agitur
temporibus . et alluvies in undas et tendens
in parte renuetur . hec om[n]ia aut videntur
om[n]i bonum . fructa saluti spirali
. dum enim agitur . respirat spiritum inderie
in hystibus optinetur . sp[irit]ualia potest sepius
dicta est . nec vero ymbribus afflata plus
quam pestifera . afflatu vero autem
et subea et supea pervenitur in terra flame
quidem respirant . hec quidem generantur . hec
aut adolescunt . alia corrumpuntur et gene
ratos quidem restaurat corruptos . corruptos
vero generatos evacuat . Una vero salus
ex contrariis perficitur istis sive obviantibus
adtrite et quandoque sepeantibus . contra
vero separatis servatur universum incorrupti
bile perpetua

Vide quod terra sic sit tota erat in decrepita est

Universum salvatur incorruptibile perpetua

[illegible] de pura [illegible] omni [illegible]

Restat ergo dicendum summatim de ea omnium contentiva.
quemadmodum et de aliis. Nephas enim de
mundo dicentes etsi non subtiliter, at
velut in figurali doctrina principalissimum praetermittere.
Antiquus quidem ergo quidam
sermo et patrius est omnibus hominibus quod
a deo omnia et per deum constant. Nulla
autem natura ipsa sibi per se sufficiens praemunita salute
quae ex eo. Quamobrem et quidam antiquorum
moti sunt ad dicendum quod haec omnia plena
sint deorum, et ea quae per oculos ymaginata
sunt a nobis, et ea quae per auditum et per
omnem sensum: divinae quidem virtuti congruam
deponentes rationem, non autem substantiae. Est
enim revera salvator et genitor omnium deus
quaecumque quomodocumque fiunt in hoc mundo: non
eiusdem suscipiens qualis per se operarii et laboriosi
animalis laborem, sed utens infatigabili virtute,
qua et longe visa fore aggreditur. Summam
ergo et primam sedem ipse sortitus est, quamobrem
et altissimus dicitur et secundum poetam residet
supremo vertice universi in universo caelo. Praeterea fruitur
summum corpus quod prope est, et deinceps illud quod
post illud, et consequenter usque ad loca nostra.
Propter quod terra et quae super terram videntur
quia plurimum distant a juvamine divino, infirma
esse et plena multa turbatione in uno et eodem

Omnia a deo et per deum constat

Deus est salvator et genitor omnium

Sed in fatigabili virtute

Deus altissimus residet in vertice universi

O Vide

O terra plena multi turbinis

propterea solum in terra vivunt: et quae penes nos
sunt contingit et quae supra nos sunt quaecumque
aut remotius sit a deo magis et minus per-
cipere commodi. Sed regem esse convenientius
est et decentius est et magis aptum deo
ut virtutem quae residet in caelo et plurimum di-
stantibus de uno loquendo et omnibus fiat
causa salutifera magis quam ienuis et penetrans
quo non est bonum: Nec honestum est operari
ipsum: hoc enim nec ducibus hominum convenit
principibus in se ipso operi et principi exercitus vel
civitatis vel domus: et si opus sit supellectilem
sarcinare vel aliquid vilius quod in magno
(vel servum) servi nec mancipium contemptum exerceret.
Sed ut (Cambisis) Cambisis: Xerxis et Darii
effigies in venustate et excellentia resplendens
decorabatur venustissime. ipse enim ut dicitur
morabatur in Susis et (in civitate persica) Ecbatanis auro et
electro ac elefanto radians. Atria vero
multa et celebra ac non porticus erat
celebris distantia stadiis abinvicem. firmabantur
autem ianuis aeneis et maximis gradibus.
Extra vero haec viri primi et probatissimi
ordinabantur: hi quidem circa ipsum imperatorem
satellites et ministri: alii vero singulis claustri
custodes hostiarii dicti: et exploratores
et ipse imperator dominus et deus dictus, omnia

Non est honestum deo operari in terra

Exemplum de duce exercitus

Exemplum de effigie Cambisis Xerxis et Darii ac Darchus

Vide de ordine

quidem videat : cuncta audiat . preterea hoc autem
alii consistebant in tertio sensitivum et
duces expeditum / et venationum [illegible]
receptores . et reliquorum officiorum singulorum
suum exigentia opus curatores . totum
primo principali terminatum in respondo ab omni
de talibus partibus . In domo vero ab eius consistebant
. sed [illegible] duces et satrape et reges
ministri magni regis custodes et ~~[illegible]~~
custodes magni Nuntii vero et [illegible]
[illegible] inspectores . Erat autem tantus decor
et principum [illegible] successisse sibi et [illegible]
[illegible] principi [illegible] adfuisse et
a barbaris ut [illegible] die [illegible]
Imperatori quicquid novi accideret in asia
Existimandum quod est magni regis excellentia a
respectu excellentie invicti orbi dei Applicat exempl. ad regem cel.
tanto minorem esse : quanto minor quod excellentie
eius comparatio est vilissimi et debilissimi animalis
Quare si inhonestum erat sibi per se
videri per se operari et exequi cuncta quod
vellet in singulo disponi : a multo magis
indecens erat deo . Inhonestius autem atque
Inconveniens ipse quidem residet in suprema re-
Vis dei per universum diffunditur gione . Vim vero per universum pertransiens orbem
solem et lunam movere et totum celum volvere

deg no egetlet alieno artificio

et no tenerunt fieri cuz saluz. No
cui eget artificio aut alieno anim
ulo velut nostri legere idipsum clientela

Deus in mobi lis omnia moveret et perficit

stet in potentia | Sed hoc erat diuinissimi
inquiete sz et simplicitate motu diodas
posse formatos sit equidem fama maiores
unica instrumenti dimissione multa et varia
opera exerceret. Sicut enim qui cordas trahunt

Pulcra similitudo

in instrumentis quibus moventur imagines ut fit in horologiis

una trahentes reddunt et renitunt et
movent animalia faciunt moveri et oculi.
Et est quoniam omnia membra simul quidam proportione

Divina natura quomodo omnia bene ordinavit

Sic igitur et divina natura ex quodam simplici
motu primi, cui quasi stringens et attrahens
rectum ad ea que longius distant proveniens
trahat. Unum cui motum ab alio eorum
rectum movet aliud eius. Latet enim orbis
mundo sit haec corpora. Non eadem via
curre motus sed alia et diversa. Est aut
et quibusdam proportio quedam prima consi
derato colligentia facta est ad unum motum

Vide quod non orbes causa est omnia ad unum tendunt

Pulcra similitudo de vase et animalibus

Cum enim in vase sit circulus specula
turbillum rotundum et cylindrum. Non quodlibet
cornu iuxta haec figura movebit
Vel in quibus pariter aut aquatilia terrena
ac volatilia in glomio tenens exponat: palam
quod natatilia quidem accepto enatabit ad suum
dictum. terrena vero repet ad suos motus

et legere

mores et leges. Sed volatilia publi... a terra recedet in sublime volans. una tamen est forma exhibente eorum facilitate

aptitudo exempli

Sic et se habet res in mundo. Nam philosophi totius celi circuitu(m) simulatum die noctuque duobus fieri omnes stellas quasi ab una sphera[m] contineri. hic quidem velocius: illis vero tardius motus sui lapsu dies distinguit et suas vices reddit. Ita luna quidem in mense suum peragit circuitum crescens et decrescens. Sol autem in anno et quasi fit equalis cursu lucifer et mercurius. piroys autem in duplo tempore respectu horum. Iovis vero sonitus in sextuplo. Et ultimus qui dicitur saturni in duplo et similis respectu eius. feriasis. Una autem ex orbibus armonia continetur et saltatibus in celo ex uno fit et desinit in unum et in mundo universo. quare rationem quam greci ornatus dicitur ... superat non eruntur.

Una est dat orbibus terra... [illegible]

De Motibus orbium

Ex orbibus motibus una fit armonia

Sicut autem in chorea, inchoante corauila, continuit totam choream virorum et mulierum variis vocibus acutis et gravibus una armonia continua consonantibus Sic et se hic res et ideo quam recta disposuit.

a Dux est ut choraula in chorea

a Exemplum pulcrum de chorea

Vide

Vide quo ... a deo ... vertitur stelle

Nam stelle signa in firmamento ab aquilonari coluro la... movetur quidem semper stelle totumque celum

Motus stellis diurnis de die et nocte ... generationes et corruptiones in illis inferioribus

Iuvenis dicit autem duplici motu stelle filiorum per diurnis quidem die et nocte portam et corpus. Hic vero agit in quem supra aliam borealis: pars autem australis distra pars. Fiunt autem pluvie ad tempus et venti et tones et passiones quas contingunt in animalibus, et prima et originale causa. Sequitur autem fiunt effluxus fluminum mattis in vindarum: arborum omnium: fructum maturationem: animalium generationem: nutritionem omnium et elementa et corporum: corporum autem ad hoc vinum ... ut dixi. Est ergo omnium deus et genitor in ... alii ut intellectualis ... natura late ... celum et terram, movetur ... motus ... quandoque quidem disparetur quandoque autem apparet ... nulle ydeas et ... abscondens ex uno principio. Videtur autem maxime ... agitur ... fuit tube belli ... signat exercitum ... audito clangore, hic

deus ... et buccina in bello

a

a Nobilis ... de clangore tube in bello per deum ... et ... et ... ... attente ... movet

q̄d e st̄ui c̄p eis. alii cox alia ut Cassāde
: ille baltheum adaptat : et hic q̄s fre
nat equum : ille ascēdit bigam : alii
plect signum. Ajax aut dux ōsiderat
ōspicit i insidiis : pueros arc̄i i arie
: Achiles aut i ocium : i ertius uō termi
adyeria : Oia aut sub uno signatam
mouentur mit dictis q̄ fingit ptate
Sic et de uniu'so sapiendum. Nam

Adeo oia mouentur uno momento

abuno momento oibus exitatus fuit sta
et ꝑ hoc i uisibili cute et ordito q̄
neqūaq̄ e impedimeto nec illi ad agedum
nec nobis ad cōcedēdum. Nam et aiā b

Silē de aia

ꝓpria uiuit et edet et uidet habeat
i uisibilis cēt. uidetur ꝑ opa sua. Nam

o Vide

totum uite decor abhac i uentus ē et or
dinatus et gestus. cultura terre : plantationes
: excogitatio artium : leges usus : ornatus et
militare : intestina negocia : extra finium
ꝓlia. pax. hoc opatet et de deo cō

Aphraci silis adden

sideratam. Vi quide ēe fortissimo : spēcie
uō speciosissimo p̄ nat immortali : virtute uō
potētissimo : qua avere i uisibilis factus ab ōi natura
uidetur ex ipsis opibus. Nam passos ante
cū facere q̄ q̄ sup terra. que i aqua deret

b (.) Nobile silē de aia q̄ i nobilis
nulla fuit

Exoparatibus nosci et deus et aia

Sententia empedoclis omnia sunt a deo

Vere est opera dei difficilius destruere mundi. exemplo sicut naturalem empedocles omnia contraria sit et quomodo erant prefferunt in arbores et viri ac feris: fere quorum et volucrum nec non pisces in aquis nutriti ;

Videtur autem licet primum quod sit compactum esse mundi dictis ambiliris i. ~~lapidibus~~ quod lapillos quod ~~in medio~~ in forficibus quod in medio sunt in circulo utriusque partis in armonia consistunt et ordines tota figurarum forfium et immobile ... fecit autem et sculptorem phidiam factare minervam que erat in atropoli in medio scuti eius in figurasse suam faciem et conexuisse statue quodam occulto artificio ut necessario si quis vellet eam auferre/ tota statua dissiparet et confunderet . talem gerit racionem deus ad mundum/ continens sic armonia et salute . attamen nec medius est ubi terra/ et talis est hic locus sed sursum mundus/ conscendit mundum locum quem vere incorruptum celum quod celet. quandam terminum superna . olimpus vero quasi totum splendidum et semotum ab omni inordinato et bine et motu qualis fit penes nos per impetum ventorum et tempestatum sicut dixit et poeta homerus . olimpus autem (ubi aiunt deorum solium) tutum esse semper: nec ventis quatitur, nec imbribus madefit, nec nive illinitur sed valde serenus volat absque nubibus: gerit autem

De illo in apostegmatibus pertractum

Deus gerit racionem ad mundum

Olimpus deorum est solium

a Orantes manus ad celum tendunt significatur hinc esse deum

claritas alba. Sed et tota vita restat
largita bonorum superum deo. et omnes homines a
extendunt manus ad celum dum orant. Quare
non male dictum est illud optimum Latinum celum
in nubibus et ethere. Vnde et professa stelle
stabilium sortita sunt hunc locum. sidera sol
et luna solaque reliqua. quibus decorata sunt
semper servataque eodem ordine. Nec unquam alte
rata translata sunt per quae super terra muta Vnde terra
bilia etiam multas alterationes et passiones sus sit muta
ceperunt. Nam dudum violentissimi terre motus non bilia
nullas terre partes diruperunt. Imbres de
inceperunt mirabiliter propter terre undarum et
egressus ciuitates et terras in mare duxerunt
et mare duxerunt in terra. Impetuosi flamine
et typhoni quadorum universas ciuitates sub
verterunt. Incendia quoque et flamme: hinc de
celis super facta velut aiunt de Phetonte a Vide qui
orientalis partes consumpserunt. Hec autem versus mutatio in
omnis in terra consurgentes et exalantes velut terra
ex ruptis ethne crateribus et super terram
latis admodum fluuis. Vbi et fidelium genus
Vall(e) videm(us) honorant propterea virum. Cophesis enim
a inanimate eo quod baiularet super humeros
et saluaret senes parentes in assignauisset
cor flamme ignis diuisum est diuitiasque tradidit
hoc aut quidem iter illud aut iter at seruant
iuuenes ille se sex vna cum parentibus

a Deo sunt sicut ad universum sicut nauta ad navem

a Universalis autem quemadmodum quidem nauta: sicut currui vero
auriga: sicut choreis autem choraula. sicut civitate
vero lex. sicut agmine vero dux: hoc deus in mundo.
Nisi quod illis quidem principatus laboriosus mobilis
nimis curiosus: huic autem lenis ac illabo-
riosus et remotus ab omni corporali infirmitate
Nam in ipso immobilis existens movet et circumfert
quo vult et ut vult: diversis ydeis et
naturis. Velut utique et civitatis lex immobilis
ens disponit in animabus utentium omnia secundum
civitatem. Nam in potestatibus eius existentes:
principes quidem ad principatus: legislatores
autem ad propria iudicia: consules autem et
oratores ad oportuna consistoria: et hic quidem
vadit comesturus in aula: ille vero respondens
iudicibus: alius autem in compedibus moriturus. Fiunt
autem et [struck through] convivia: leges et annales
nundine: deorum sacrificia: et heroicis dolorum
nec non oblatores festorum: alia vero aliis facta
secundum unam iussionem aut legalem potestatem servat
quod facetis est vere quod civitas autem sic re-
pleta est [illegible] et ritibus ad ammirationem
diversis et gemitibus. Sic estimandum est
utique et de maiori civitate: de mundo dico
Lex enim nobis equaliter declinans deus nullam reci-
piens correctionem aut transpositionem: maior autem
et certior rector eius quod scripta sunt in tabu-
lis, quo gubernante semper [illegible] et diligenter

Deus enim immobilis regit
nimis
deus sicut lex civitatis
civitate dei
quemadmodum [illegible] relationibus

tegitur totus decor celi et terre diuisus suis naturas per uia sua in platanis et aliis suis ~~alia~~ genera et species. ut uinee et palme et persici: fici dulces: et oliue velut ait poeta uerno in fructifere quarum tamen est opus ob aliud ut platani et pinus et buxi: tilie: populi: cipressi in germine fructus fiunt dulces. aliter aut vix et inestimabiles orbis et mali granati mali splendidi fructus: Animantium quoque tam domestica quam siluestria in terre quoque in terra degunt et aqua generantur resurgunt et corrumpuntur diuinitus pariter detectis. Ut cum reptile colit terram ut ait ezarlius.

Iuppiter sit uero multinominis est notatus ab aliis passionibus quas sumunt ipse. Vocatur autem ceu lone et zena ueteres parallele id est a noctibus zen zena dicitur id est a ζην quod est uiuere quia dicimus vita per quod uiuimus. dicitur autem cronion seu saturni filius quia cronon autem eum non abeterno processit absque fine in aliud seculum. Vocatur astrapeus et bronteus et ceraunius: et ethereus: ceraunius et hyetius. Ab astrapi quod est coruscatio, et bronte quod est tonitruum: et ~~ethera~~ etheria quod est serenitas: et ether quod est fulgor: et hyeros quod est pluuia. Nuncupatur etiam genethius et genethlius et gerusius et omagyrius: et patrius a ciuitate quam genuit adhuc: ethereus et filius et xenius et stratius

deus est Vita

et tropeuchus: tharsius quoque et palamneus: ycesius
nihilius velut aiunt poete salvator vere et
eleutherius. et in summa loquendo celestis et
terrestris: appellandus a qualibus natura et for-
tuna velut cum ipse omnium causa. Propter
quod non male dicitur in orphicis Iupiter primo ge-
nitus est. Iupiter novissimus arcitenens: Iupiter
caput: Iupiter medium: Iupiter fundus terre et
celi stelliferi per divum masculus: Iupiter fuit in cor-
ruptibilis sponsa, Iupiter spiritus omnium: Iupiter inde
fessi ignis motus: Iupiter radix ponti: Iupiter
sol et luna: Iupiter rex: Iupiter princeps omnium
arcitenens: omnes enim abscondens lucem ~~[illegible]~~ rursus
emisit exaltans tonde opans cogitamina. Hoc
autem et necessitate nihil aliud dici nisi hunc quia
insuperabile substantia ~~[illegible]~~ marimenen vero quod complectit
et distinguat fatale. Pepromenen vero quia terminata
sunt omnia et nihil sit in rebus infinitum: et
moiram quidem a dividendo. Nemesin vero a distributione
unicuique facta. adrastia vero inevitabile causa
existens secundum naturam: esam vero quod sit semper
que vero de ~~facto~~ fatis et fuso ferunt ad hoc spectat
quodammodo. Nam tria fata secundum tempora di-
stincta sunt ~~[illegible]~~ hoc quidem factum, aliud vero
futurum: aliud vero torquens. Est autem statutum
in facto quidem unum quidem futurum atropos dictum
id est immutabile eo quod omnia que facta immutabilia
sunt. In futuro lachesis: in orbis enim restat

vocatur
deus ~~vocatur~~ vocatur
lapsis et terre-
stris

fatis
parte

parte dei ter-
tie

Atropos
Laxesis
clotho

presens
torquens

preteritis
enim vero
est alias

om̄ium [illegible] sunt

Ipse natura est finis. In presenti vero eloquio
precies et torquens uniuersa. Perfectio
aut et fabula uo coordinate: fuit aut hec
om̄ia nichil aliud nisi deus quemadmodum et
Thimeo ubi loquitur de hijs tribus — sentencia ait plato. Deus itaque sicut antiquus sermo testatur Initium atque medium atque finis: Ego sum alpha et
patris [illegible] omnium enim recta peragit ipse natura predeus
demum de hunc autem semper comitatur una vel iusticia
te [illegible] puniens vel [illegible] beatus atque felix percipiens
ab initio preceptis deus [illegible] divinam legem
Quam futurus beatus aut et felix a principio
ipsius preceptis esset

+ 1494 +

Hic Nobilissimus Libellus aristotilis
de mundo scriptus est manibus
magistri hieronimi Monetarii
de feltkirchen medicine doctoris
3a vicesima quarta februarii anno
salutis 1494 Nurenberge.

Satis correctus est Magno labore ex correcto
volumine [illegible] perdidit.

Nota de visione

Averrois 2o de anima commento 73. Lux est actus diaphoni tatis. et signum est quod lux non fit in sensu diaphono quod si aliquod coloratum poneretur super visum non comprehenderetur quod tunc non est lux nec colore et visu non non fit ibi diaphonum. ablato enim diaphono deficeret lux, et non erit lux / non erit diaphonum. Et ideo visio coloris non comprehenditur nisi color moveat diaphonum quod est medium inter colorem et videntem. et diaphonum per substantiam suam et [illegible] non videre movet videntem. et non fit copulatur et [illegible] non videte [illegible] visus motus a colore quando aer illuminatur. et etiam quod aer lucidus fit motus [illegible] et motor. medio quod a colore et movetur [illegible] visus visio. color [illegible] est movens [illegible]. et visus [illegible] commento 74.

Similitudo de intellectu

Averrois 3o de anima commento [illegible] circa finem in illa magna digressione. Scire debes quod respectus intellectus agentis ad possibilem est respectus lucis ad diaphonum et respectus [illegible] intelligibilium [illegible] possibilem et respectus coloris ad diaphonum. Sicut enim Lux est perfectio diaphoni sic intellectus agens est perfectio intellectus materialis et possibilis. Et sicut diaphonum non movetur a colore nec recipit eum nisi quando lucet ita intellectus materialis non recipit species [illegible] [illegible] nisi [illegible] quod illuminatur ab intellectu agente. Et sicut lux facit colorem in potentia esse in actu ita quod possit movere diaphonum sic intellectus agens facit species in potentia intellectas in actu ita quod recipit eas intellectus materialis. Et [illegible] intellectus materialis fuerit copulatus nobis [illegible] cogitativae [illegible] quod perficitur per intellectum agentem [illegible] [illegible] copulari cum intellectu agenti. et ista dispositio dicitur adeptio seu intellectus adeptus

Visus [illegible], colores [illegible] 9.
Virtus cogitativa, producit formam imaginatam corporis physici

forma imaginata — movet corpus physici
color — movet diaphanum

diaphanum — perfectus a lumine
intellectus possibilis — perfectus ab intellectu agente
Lux — perfectio diaphani
corpus agens — perfectio corporis physicis

Si [illegible]

YALE MEDICAL LIBRARY
HISTORICAL
LIBRARY

N. 15.

9 **MÜNZER, Dr. HIERONYMUS. – Aristoteles.** De mundo. Latin Manuscript on paper, written by the famous Nurenberg physician and humanist Hieronymus Münzer. Dated Nuremberg 1494. Sm.-4 to. 35 pp. Mod. boards. 300.—

According to the Gesamtkatalog der Wiegendrucke the Aristotelic tract *De mundo* (not to be confounded with De caelo et mundo) was only once printed in the XV th Cent., and then not earlier than 1496. The present Manuscript has therefore a greater interest.

Hieronymus Münzer was an ambitious book-collector and traveller; he had intercourse with Hartmann Schedel and Martin Behaim and had much influence in geograph. and cosmograph. matters. His copy of the Aristotelic tract gains a special interest on account of the marginal notes added by him, which most probably refer to the cosmographic studies of this scholar.

A fine complete autograph Manuscript of the famous Nuremberg humanist Hieronymus Münzer of Feldkirch.

ilhofer & Ranschburg Cat. 257.
April 1936.

14. Pseudo-Aristotle [probably by Nicolaus Damascenus]: De mundo, tr. into Latin by Apuleius Madaurensis.

Pap., 19 ff., 22 x 16 cm. Written by Hieronymus Münzer at Nuremberg in 1494. Bound in modern boards.

Prince Dietrichstein collection (first sale, Jun. 1934, lot 375). Cushing list no. 4.